

Notitie 21800129.N02

Onderzoek spuitzone voor bestemmingsplan
Recreatielandgoed De Kleine Peul in Noorbeek

Datum:
19 februari 2019

Opdrachtgever: Aelmans ROM
De heer P. Soogele
Kerkstraat 2
6095 BE BAEXEM
psoogele@aelmans.com

Auteur:
De heer ing. D.J. Hobert

Goedgekeurd:
De heer ir. R.J.P. Henderickx

Inleiding

Op 2 juni 2015 is door de gemeente Eijsden-Margraten besloten om principemedewerking te verlenen aan het vestigen van een recreatielandgoed op de locatie aan Vroelen 30a in Noorbeek.

Ten behoeve van het omvormen van het agrarisch bedrijf (bestemming Agrarisch – Bedrijf) naar een recreatielandgoed (bestemming Recreatie – Verblijfsrecreatie) is het bestemmingsplan Recreatielandgoed De Kleine Peul opgesteld (zie afbeelding 1). Onderdeel van dit bestemmingsplan is een spuitvrije zone rondom het recreatielandgoed. Het ontwerpbestemmingsplan Recreatielandgoed De Kleine Peul heeft ter inzage gelegen vanaf 9 juni 2016 tot en met 20 juli 2016.

Op het agrarisch perceel ten zuiden van recreatielandgoed De Kleine Peul bevindt zich momenteel geen fruitboomgaard, maar dat is planologisch niet uitgesloten. Over het instellen van een spuitvrije zone is een zienswijze kenbaar gemaakt door de eigenaar van het ten zuiden van de weg 'Vroelen' gelegen agrarisch perceel. Dit perceel ligt op ten minste 6,5 meter afstand van het plangebied, zie afbeelding 2.

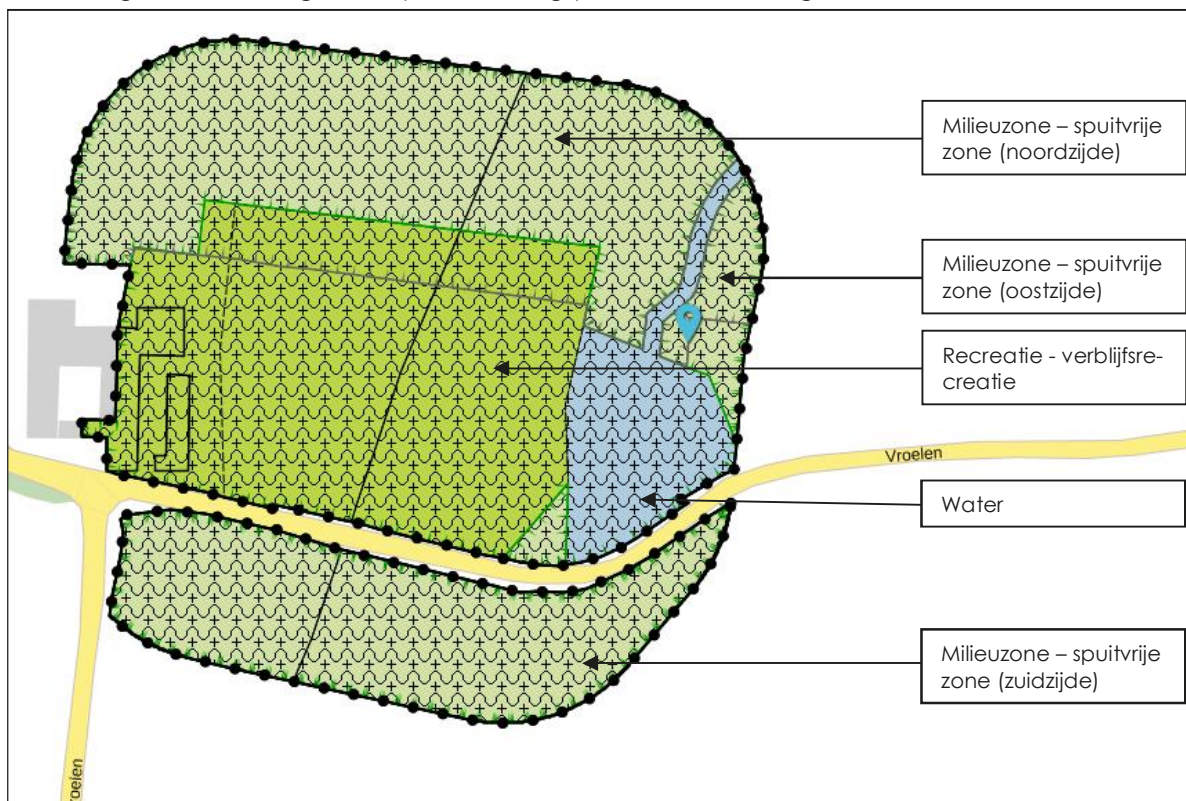
Naar aanleiding van de zienswijze is dit onderzoek uitgevoerd, met als doel de voor de volksgezondheid minimaal benodigde afstand van de spuitvrije zone te bepalen. Met andere woorden, te bepalen welke ruimtelijke scheiding nodig is tussen het bestemmingsvlak 'Agrarisch' en het bestemmingsvlak 'recreatie - verblijfsrecreatie'. Laatstgenoemde bestemming wordt voor drift gevoelig beschouwd.

Opgemerkt wordt dat ten aanzien van de spuitvrije zone ten noorden en ten oosten van het gebied voor recreatie – verblijfsrecreatie afspraken zijn gemaakt met de grondeigenaren. Voor de milieuzone - spuitvrije zone is een afstand van 50 meter afgesproken waar het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen voor laanboomteelt of fruitboomteelt niet is toegestaan, gemeten vanaf de gevoelige bestemming 'recreatie – verblijfsrecreatie'. Om die reden is onderzoek naar drift vanuit die percelen niet nodig en achterwege gelaten in deze rapportage.

Tot slot wordt vermeld dat in dit onderzoek rekening is gehouden met de vaste jurisprudentie over spuitzones die tot op heden (15 februari 2019) beschikbaar is.

Afbeelding 1: Verbeelding ontwerpbestemmingsplan Recreatielandgoed De Kleine Peul

Afbeelding 2: Minimale afstand tussen kadastrale perceelsgrenzen (in zuidelijke richting)

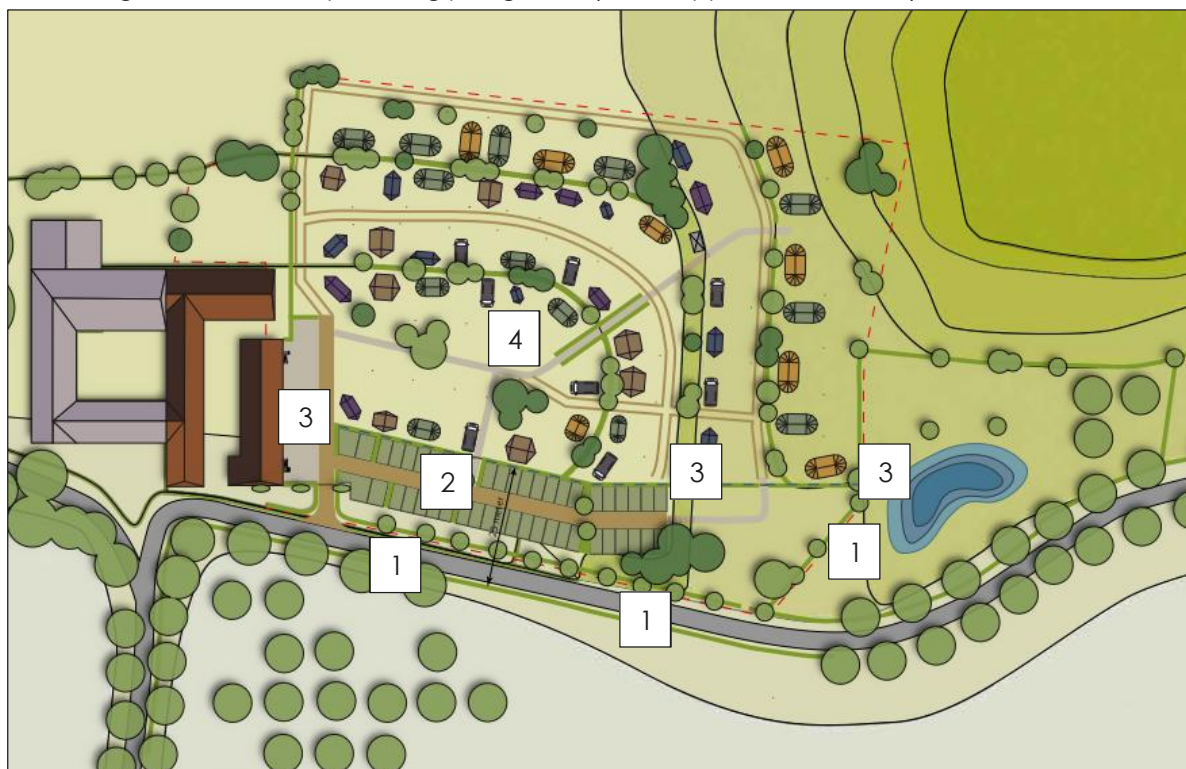
Indeling plangebied

Afbeelding 3 geeft een beeld van de voorgenomen indeling van het plangebied. Van zuid naar noord zijn te zien:

1. beukenhaag (fagus sylvatica), 3 meter hoog, met houtopstaanders. Deze haag strekt zich uit tot over de volle breedte van het recreatieterrein;
2. parkeerterrein;
3. beukenhaag (fagus sylvatica), 1,5 meter hoog. Doorgangen voorzien van dichte poorten;
4. recreatieterrein met kampeerplekken en speelveld.

De afstand tussen het zuidelijk gelegen agrarisch perceel en het als zodanig bestemd recreatieterrein bedraagt ten minste 25 meter. Aangehouden wordt dat het tussen de hagen gelegen parkeerterrein de bestemming "verkeer" krijgt en het verblijf van mensen in dat gebied van korte duur is.

Afbeelding 3: Schetsontwerp indeling plangebied (bron: rapport IKL 18-7-2018)

Algemene spuitzone

Bij het mogelijk maken van een nieuwe gevoelige bestemming in de nabijheid van boomgaarden of bestemmingen die boomgaarden mogelijk maken, is aandacht voor spuitzones nodig. Dit in verband met de risico's voor de volksgezondheid vanwege eventuele blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen via drift.

Met de term drift wordt de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddel bedoeld, dat bij het spuiten buiten het agrarisch perceel op de grond terecht kan komen en/of op hoogte door de lucht passeert. Drift is een belangrijke en directe bron van luchtverontreiniging waardoor mens en dier in contact kunnen komen met gewasbeschermingsmiddelen. Vooral bij middelen met een hoge toxiciteit en/of voor kwetsbare groepen, zoals jonge kinderen of ouderen, kan drift risico's voor de gezondheid inhouden.

Op basis van jurisprudentie wordt in de praktijk een spuitzone voor bebouwing¹ aangehouden van 50 meter, gemeten vanaf de bestemmingsgrens. Deze 50 meter is in diverse uitspraken van de Raad van State (bijvoorbeeld de uitspraak van 23 september 2009 in zaak nr. 200900570/1/R2) als "in het algemeen niet onredelijk" bevonden en geldt als een vaste richtafstand waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een kleinere afstand is mogelijk, mits dat goed onderbouwd wordt.

De vaste richtafstand van 50 meter is in de open teelt met name van belang voor boomkwekerijen en boomgaarden, omdat gewasbeschermingsmiddelen daarbij niet alleen neerwaarts worden gespoten (onkruidbestrijding), maar ook zij- en opwaarts (voorkomen en bestrijden schimmels en plaagdieren). Vooral het opwaarts spuiten veroorzaakt de meeste drift en is om die reden maatgevend voor gezondheidsrisico's. Om die reden is voor het onderzoek uitgegaan van de drift vanuit een fruitboomgaard die beoogd is. Aanvullend is het zo dat het middelengebruik in de fruitteelt aanzienlijk hoger ligt dan in de boomteelt. Ook wat betreft toxiciteit van de gebruikte middelen scoort de fruitteelt het hoogst en is die teelt als maatgevend voor de spuitzone te beschouwen.

Benodigde spuitzone

Door Plant Research International (verder PRI) in Wageningen wordt al jaren wetenschappelijk onderzoek gedaan naar drift bij gewasbespuitingen. Over de blootstelling van omwonenden en omstanders door toepassing van pesticiden in de agrarische sector, zijn diverse onderzoeksrapporten gepubliceerd. Voor de fruitteelt in laagstam boomgaarden zijn deze gebaseerd op driftgrafieken naar de lucht. De uitspraak² van de Afdeling bestuursrechtsspraak van de Raad van State van juni 2018 heeft duidelijk gemaakt dat rapport 609 van PRI uit mei 2015 niet als basis kan dienen voor locatiespecifiek onderzoek naar de spuitzone. De onderzoeksrapporten die betrekking hebben op de meetdata uit de periode 2008-2012 geven wel het algemeen aanvaard wetenschappelijk inzicht weer en zijn als zodanig bruikbaar.

¹ Daaronder wordt verstaan: een gebouw, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, wordt gebruikt.

² Uitspraak 201702431/1/R1, d.d. 6 juni 2018

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een formule, die verkregen is via regressieanalyse van PRI-meetcijfers uit de onderzoekjaren 2008-2012. Er is naar voorbeeld van PRI-rapport 609 uitgegaan van standaard praktijksituaties waarbij is uitgegaan van onderstaande kenmerken:

- De aanwezigheid van laagstam fruitbomen tot op de perceelsgrens (direct ten zuiden van de openbare weg Vroelen). Vanwege de morellenteelt in de omgeving (België), ligt voor de hand daarbij uit te gaan van bomen van 2,5 meter hoogte.
- Gebruik van 75% driftreducerende spuittechniek (DRT75) binnen de boomgaard, vanwege wettelijke voorschriften uit het Activiteitenbesluit³ (per 1 januari 2018).

In het PRI-onderzoek is voor de gewassituatie uitgegaan van twee situaties, namelijk de kale boom situatie (worst case) en een boom vol in blad. In dit onderzoek is uitgegaan van de maatgevende situatie, te weten de kale boom situatie. De bijbehorende spuitzones, naar boven afgerond in stappen van 5 meter, zijn weergegeven in tabel 2. Doordat in een boomgaard een teeltvrije zone van ten minste 3 meter (rijpad) wordt aangehouden zijn vermelde standaardpraktijksituaties te hanteren.

Tabel 1: Praktijksituaties met betrekking tot driftreducerende maatregelen en een driftreducerende spuittechniek van 75%

Nr.	Praktijksituatie
5.	Geen sloot om boomgaard; er wordt gebruik gemaakt van een driftarme spuittechniek (DRT75).
6.	Geen sloot om boomgaard; er wordt gebruik gemaakt van een driftarme spuittechniek (DRT75), er staat een windhaag ¹ op de perceelgrens.
7.	Geen sloot om boomgaard; er wordt gebruik gemaakt van een driftarme spuittechniek (DRT75), er staat een dubbele windhaag of houtwal op de perceelgrens.
8.	Geen sloot om boomgaard; er wordt gebruik gemaakt van een driftarme spuittechniek (DRT75), er staat een wintergroene ² windhaag op de perceelgrens.

¹ Een windhaag kenmerkt zich door een vegetatie die in de winter bladverliezend is. Daardoor heeft een normale windhaag minder driftreducerende werking in de kaalblad situatie.

² Een wintergroene windhaag kenmerkt zich door in de winter bladhoudende vegetatie. Daardoor heeft een wintergroene windhaag zowel in de volblad als in de kaalblad situatie een sterk driftreducerend effect. Een houtwal met een breedte van 5 meter is wat betreft het afvangpercentage van drift gelijk aan een wintergroene windhaag.

Tabel 2: Benodigde afstand vanaf de eerste bomenrij (m) om in de kaalblad situatie (van de fruitboom) voor de werkzame stof Captan geen overschrijding van de 100%-gezondheidsnorm voor dermale driftblootstelling te krijgen op de hoogten 0-3 m en 3-6 m als gevolg van drift naar de lucht, inclusief een correctie met een factor 3

Praktijksituatie	Teeltvrije zone (m)	Driftreductie via spuittechniek (DRT)	Windhaag	0-3 meter	3-6 meter
				Kale boom	Kale boom
5	3	75%	Nee	35	30
6	3	75%	Ja	25	20
7	3	75%	Twee	15	10
8	3	75%	Groen	10	5

³ Staatsblad 305 (art. 3.78a) - Besluit van 23 juni 2017 tot wijziging van het Activiteitenbesluit milieubeheer in verband met de vermindering van emissies van gewasbeschermingsmiddelen in de glastuinbouw en open teelten.

Locatiespecifieke situatie

De locatiespecifieke kenmerken van het plangebied en de omgeving laten zich als volgt omschrijven:

- Er is momenteel geen boomgaard aanwezig op de agrarische gronden ten zuiden van de bestemming 'recreatie – verblijfsrecreatie'. Om invulling te geven aan de maximale planologische mogelijkheden wat betreft toepassing van gewasbeschermingsmiddelen is uitgegaan van een fictieve boomgaard overeenkomstig PRI onderzoek.
- In de fictieve boomgaard zijn de rijen met bomen noord-zuid georiënteerd, met aan de uiteinden een 3 meter brede wendakker.
- Voor de bestemming 'verkeer' is aangehouden dat menselijk verblijf van korte duur is. Om die reden is de kans op blootstelling aan drift verwaarloosbaar klein, vergelijkbaar met dat van voorbijgangers. Mede in verband met de haag ten zuiden van het parkeerterrein wordt dit gebied als niet voor drift gevoelig beschouwd.
- Voor de bestemming 'water' is aangehouden dat de bestemming niet geschikt is voor recreatieve doeleinden en dat daar geen mensen kunnen verblijven.
- De aanwezigheid van een enkele windhaag (niet wintergroen) als adequate afscherming voor drift binnen de plangrenzen.

Windhaag

Om ten aanzien van driftreductie te kunnen spreken van een adequate windhaag dient aan de volgende eisen te zijn voldaan:

1. De planten waaruit de windhaag bestaat staan aaneengesloten, bij voorkeur 3 planten per strekkende meter.
2. Het onderhoud van de windhaag is zodanig dat er geen open gaten vallen.
3. Een enkele windhaag wordt ten minste 0,5 breed gehouden en bij voorkeur 1 m breed.
4. De windhaag is 1 meter hoger dan de maximale hoogte van de fruitbomen die bespoten worden.

Opmerkingen

- In dit specifieke geval is er (nog) geen fruitbomen binnen een afstand van 50 meter rondom het plangebied aanwezig. Aangezien de voorgenomen hoge windhaag op een hoogte van 3 meter wordt gehouden, is er in de actuele situatie sprake van een adequate windhaag.
- Zodra er in de toekomst op het zuidelijk van het plangebied gelegen agrarisch perceel fruitbomen aangeplant worden, kan een hoogteverschil van 1 meter in stand blijven door de haag verticaal te laten doorgroeien. Nieuwe/jonge fruitbomen worden doorgaans klein aangeplant, moeten het eerste jaar aanslaan en lopen daarna pas uit. Binnen die tijd is het mogelijk een bestaande beukenhaag voldoende hoog op te laten gaan. Ook in toekomstige mogelijke situaties blijft er daarom sprake van een adequate windhaag.

Beoordeling

Op basis van tabel 1 kan worden geconcludeerd dat de plaatselijke situatie het beste overeenkomt met praktijksituatie 6. Voor praktijksituatie 6 geldt voor de relevante luchtlaag tussen 0 en 3 meter een aan te houden afstand tot voor drift gevoelige bestemmingen van ten minste 25 meter, zie tabel 2. In de voorgenomen situatie wordt aan dit afstandscriterium voldaan.

Woon- en leefklimaat plangebied

Aangezien er binnen het plangebied een windhaag wordt aangelegd en in stand wordt gehouden en aan de minimale ruimtelijke scheiding wordt voldaan, is er binnen het plangebied waar mensen gedurende langere tijd verblijven sprake van een goed woon- en leefklimaat.

Met betrekking tot eventuele gezondheidsrisico's wordt nog het volgende opgemerkt. In de toelatingsprocedure van gewasbeschermingsmiddelen is veel aandacht voor risico's voor de menselijke gezondheid die uit het voorgestelde gebruik van een middel kunnen voortvloeien. Een aparte beoordeling van de risico's voor omwonenden maakt in ons land inmiddels onderdeel uit van de toelatingsprocedure door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Sinds 1 januari 2016 worden namelijk naast de risico's voor de toepasser, ook de risico's voor omwonenden beoordeeld. In dit verband wordt eveneens verwezen naar de brief⁴ van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit d.d. 17 november 2017, waarin is vermeld:

Alle gewasbeschermingsmiddelen worden vóór goedkeuring van de werkzame stof en vóór toelating in een lidstaat beoordeeld op risico's voor mens, dier en milieu. Een middel kan slechts worden toegelaten als er geen schadelijke effecten zijn voor mens en dier en geen onaanvaardbare effecten voor het milieu. In de risicobeoordeling van het aanvraag dossier wordt rekening gehouden met alle relevante groepen mensen die blootgesteld kunnen worden aan het middel bij gebruik, bewerking en consumptie.

Dit betreft behalve degene die de middelen professioneel toepast ook omwonenden van landbouwgebieden en toevallige omstanders. De risicobeoordeling gaat uit van de meest kwetsbare groepen: kinderen en zwangeren. Daarnaast worden aspecten als reprotoxiciteit (schadelijk voor de voortplanting) en mutageniteit (schadelijk voor het erfelijk materiaal) beoordeeld.

In het advies van de Gezondheidsraad werd verwezen naar een nieuw gemeenschappelijk Europees model voor de beoordeling van de risico's voor, onder andere, omwonenden. Dit model is inmiddels ingevoerd en wordt door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) gehanteerd bij de beoordeling. Met dit model heeft het Ctgb ook een selectie van eerdere toelatingen beoordeeld en daaruit kon de conclusie worden getrokken dat het nieuwe model, ten opzichte van de oorspronkelijke beoordeling, geen nieuwe inzichten over bestaande middelen opleverde. De tot dan toe door Nederland gebruikte modellen bleken voldoende beschermend te zijn.

Dat er in de praktijk (nog) gewerkt wordt met spuitzones hangt samen met het voorzorgsbeginsel. Aangezien er bij de beoordeling van het voornemen rekening is gehouden met een extra correctiefactor 3, is er aan het voorzorgsbeginsel ruimschoots invulling gegeven.

⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2017–2018, 27 858 Gewasbeschermingsbeleid, nr. 409

Ontwikkelingsmogelijkheden- en bedrijfsvoering teler

Doordat de, nieuw voor drift gevoelige, bestemming buiten de spuitzone van het agrarisch perceel ten zuiden van het plangebied ligt, worden de ontwikkelingsmogelijkheden van bedoeld perceel niet beperkt. Verder wordt gemeld dat er geen regels zijn voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nabij woningen of andere voor drift gevoelige bestemmingen. Evenmin zijn er regels die toezien op bescherming van omstanders, recreanten of omwonenden. Eventuele klachten kunnen daarom niet leiden tot het aanpassen van de bedrijfsvoering van de teler. Met andere woorden heeft de voorgenomen ontwikkeling geen belemmeringen vanuit wet- en regelgeving voor de eigenaar en/of gebruiker van het agrarisch perceel tot gevolg.

Conclusies

Voor het ontwikkelen van een recreatielandgoed op de locatie aan Vroelen 30a in Noorbeek en de daarmee gepaard gaande ruimtelijke procedure, is een onderzoek naar spuitdrift van gewasbeschermingsmiddelen uitgevoerd. Er is rekening gehouden met en uitgegaan van het volgende:

- Maatgevende driftverspreiding, als gevolg van het zij- en opwaarts toepassen van gewasbeschermingsmiddelen, met een wettelijke driftreductie van 75%.
- Het gebruik van voor de gezondheidsrisico's maatgevende gewasbeschermingsmiddelen die voor fruitbomen toegelaten zijn.
- De aanwezigheid van een boomgaard ten zuiden van het plangebied.
- Bespuitingen met een boomgaardspuit waarvan de spuitdoppen zich op een gebruikelijke hoogte van 2,25 meter bevinden.
- De aanwezigheid van een enkele niet wintergroene windhaag in het plangebied op of nabij de zuidelijke plangrens.

Geconstateerd is dat de ontwikkeling geen significante effect voor gezondheidsrisico's kent en er volgens actuele wetenschappelijke inzichten sprake is van voldoende ruimtelijke scheiding, omdat aan het afstandscriterium voor de locatiespecifieke spuitzone van 25 meter wordt voldaan.

Op grond van het voorgaande wordt geconcludeerd dat er in het plangebied sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat en de ontwikkeling geen beperkingen veroorzaakt voor derden.